

Nr 350.

Av herr **Olsson** i Mellerud, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.*

Under föregående år företogs på initiativ av Nationalföreningen mot tuberkulos en undersökning om förekomsten av silikos hos en mindre grupp arbetare inom kvartsindustrien, vilken undersökning gav vid handen, att av 32 undersökta arbetare endast 6 voro fria från av siliciumhaltigt damm framkallade sjukliga förändringar inom lungorna och av dessa 6 hade samtliga varit anställda i ifrågavarande arbete kortare tid än ett år. Även om det beklämmande resultat, som denna undersökning gav vid handen, i viss utsträckning möjliggjorts genom ett lättsinnigt åsidosättande av hygienens enklare fordringar, så är spørsmålet ifråga dock av så allvarlig art, att detsamma påkallar en särskild uppmärksamhet. Man styrkes i denna uppfattning, då man tar del av det betänkande, som omnämnda undersökning gav upphov till och som offentliggjordes i den medicinska tidskriften *Hygiea* under föregående år. (Ett kort sammandrag bifogades motion nr 161 i första kammaren samma år.)

Betänkandets författare d:r Willi Mascher säger efter att ha konfronterat sin mening med utländska forskares erfarenheter i saken: »Med hänsyn till behandlingen och prognosen av silikos kan i korthet sägas, att sjukdomen — åtminstone i mera framskridna stadier — ej kan bättras av någon behandling utan har visat sig vara ständigt progredierande, obotlig sjukdom med en genomsnittlig sjukdomsduration av c:a 4—5 år.»

Dess förrädiska karaktär konstateras av följande: »Det har av talrika undersökare påpekats, att man även vid tämligen framskridna processer vid den vanliga lungundersökningen i många fall frapperas av det faktum, att man endast kan konstatera mycket obetydliga förändringar av andnings- och perkussionsljudet. Och ytterligare bör framhållas, att en stor del av de undersökta, särskilt i de tidigare fallen, ej alls lida av några subjektiva symptom, och vid den objektiva kliniska undersökningen ej visa några som helst sjukliga förändringar över lungorna, under det att röntgenbilden avslöjar tydliga och typiska förändringar.»

En ganska vanlig erfarenhet, vilket även betänkandet konstaterar, är att stenlungan ofta fått gälla för tuberkulos.

Samtliga forskare, som finnas refererade i ovannämnda betänkande, hävda i likhet med författaren att fara för silikos föreligger, där material med hög kiselsyrehalt bearbetas på ett sådant sätt, att dammutveckling förekommer, och nämnas särskilt kvarts, sandsten, flinta och granit. Vidare anges som i hög grad farlig kombinationen av metallslipdamm och smärgel.

Av genom socialstyrelsen infordrade yttranden från yrkesinspektörerna — vilka yttranden tillsammans med socialstyrelsens eget bifogats andra lagutskottets utlåtande nr 18 föregående år — styrkes ytterligare den meningen, att fara för silikos kan föreligga för ett ej obetydligt antal arbetare i landet, och socialstyrelsen gör sig likaledes till tolk för denna mening, då den i denna angelägenhet sammanfattar sin åsikt sålunda: »Av de inkomna svaren framgår, att ett ganska stort antal arbetare sysselsättes under sådana förhållanden, att man måste räkna med en viss större eller mindre risk för uppkomsten av silikos. Hur stor denna risk i själva verkligheten är i de olika fallen torde endast en ingående, av läkare utförd undersökning kunna utvisa.»

Trots den relativt sena kännedomen om nämnda sjukdom har densamma dock tilldragit sig en omfattande uppmärksamhet, vilket förhållande klart belyses genom det initiativ till sjukdomens bekämpande, som tagits genom Nationernas förbunds arbetsbyrå i Genève. Såvitt undertecknad förstått uppgifterna riktigt, så avser detta initiativ framför allt att bringa klarhet om sjukdomens art och utarbeta förslag till gemensamma lämpliga åtgärder.

Med vår nuvarande kännedom — eller kanske riktigare *bristande* kännedom — om botemedlen, torde vidtagandet av profylaktiska åtgärder vara av allra största vikt, och ha såväl i socialstyrelsens anförda yttrande som i ovan berörda betänkande vissa lämpliga riktlinjer härför utpekats.

Det synes dock undertecknad, som om det för följande av dessa riktlinjer vore nödvändigt att få större klarhet om det område sjukdomen rör sig inom. Ett fullföljande av den undersökning, som med Nationalföreningens mot tuberkulos ekonomiska stöd företogs, men som av lätt förklarliga skäl måste bli begränsad till endast ett mindre område, synes i hög grad påkallat. (Betänkandets författare beklagar, att undersökningen ej ens kunde omfatta alla arbetargrupper vid företaget, utan måste lämna bergverkens arbetare utanför.)

En lekman kan naturligtvis inte vara förmäten att draga upp gränserna för en eventuell undersökning, utan böra väl häröver sakkunniga myndigheter säga sin mening, men av den tillgängliga litteraturen tycks dock framgå, att enighet råder därom, att industri, som bearbetar material med hög kiselsyrehalt, bör komma i åtanke. Erfarenheten har vidare givit vid handen, att arbetsplatser där stål- och metallslipning förekommer — eventuellt även stålgodrensning — äro förtjänta av att bliva föremål för undersökning.

Det säger sig självt, att en så omfattande utredning icke gärna kan tänkas komma till stånd på enskild väg, och helt visst kräves för övrigt en planläggning och ledning av arbetet, som icke lämpligen kan bestridas på annat sätt än genom statens myndigheter.

Naturligtvis kan det invändas, att en utredning av skisserad art kan draga ej obetydliga kostnader, men häremot kan med fog invändas, att en förnuftig dränering av sjukdomsorsakernas träskmarker alltid har sitt berättigande, inte minst ur samhällsekonomisk synpunkt.

Undertecknad synes, att en god profylax på hithörande område med nödvändighet förutsätter den kännedom om var sjukdomens rot finnes, som under-

sökningen avser att ge, och goda profylaktiska åtgärder äro för närvarande det enda medlet för sjukdomens bekämpande.

Med stöd av vad sålunda anförts får undertecknad hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40 måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning angående förekomsten av silikos inom olika arbetsområden, ävensom vidtaga de åtgärder till sjukdomens förekommande, som med ledning av samma undersökning kunna befinnas tjänliga.

Stockholm den 16 februari 1931.

C. P. Olsson,
Mellerud.
